

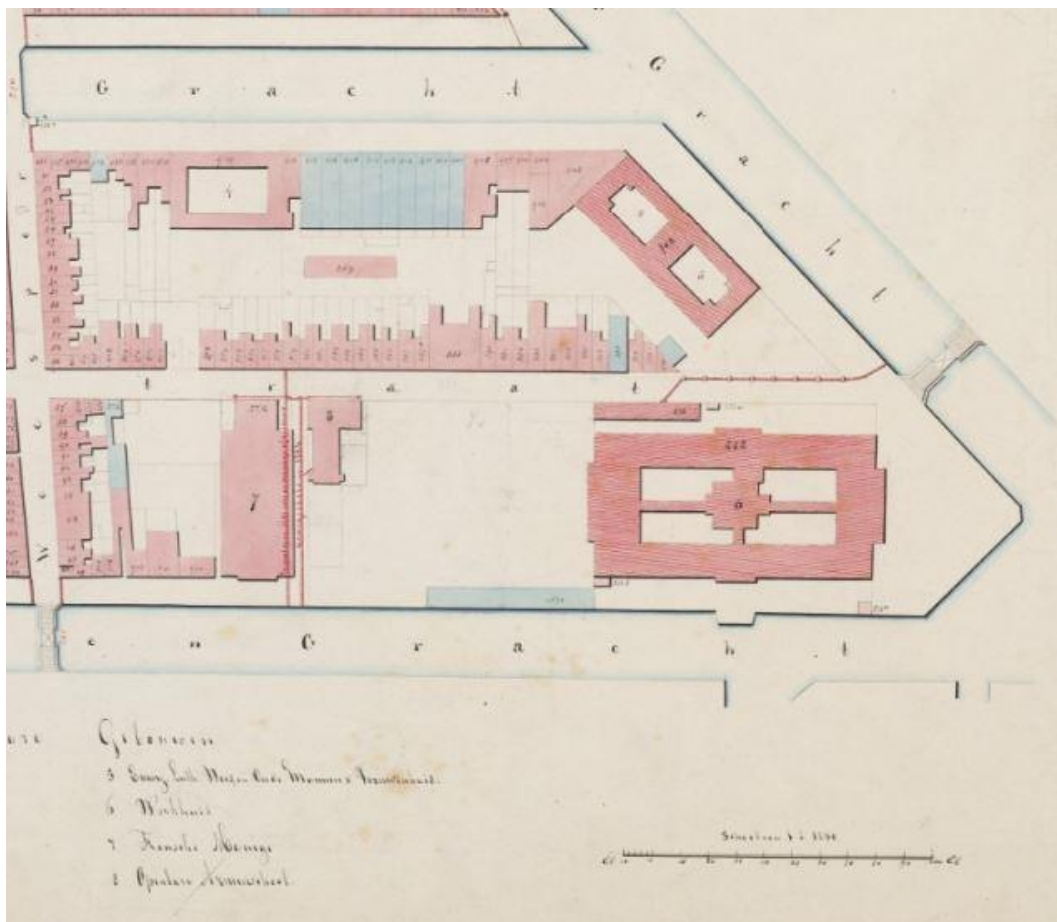
Will Vlaskamp

Wegwijzers

Helemaal rechtuit tot je bij een straatje komt waar de Witte Valk op de hoek staat. Dat straatje in, rechtuit, de brug over en dan zie je rechts een Gouden Arm met een Hamer. Dan ga je daar langs en recht voor je tot dat je aan de Zwaan komt. Daar vlak tegenover heb je een steeg. Die loop je in en dan kom je in een andere straat. Het derde huis rechts heb je de Omgekeerde Pot, en daarnaast woont Mr. Luyt, waar je moet zijn.

Zo wees je iemand in Amsterdam de weg aan de hand van uithangborden en gevelstenen vóór de tijd van straatnamen en huisnummers.

Het nummeren van huizen begon in 1795 op last van de Fransen omdat de Nederlandse bevolking geteld moest worden. Jean Henri van Swinden (1746-1823), hoogleraar wis- en natuurkunde aan het Amsterdams Athenaeum Illustre stelde voor om *elke Gracht of Straat geheel op zich zelf te nummeren, zoodat maar ééns hetzelfde nummer op dezelfde Gracht of in dezelfde Straat werd aangetroffen, maar ook daarentegen zooveel malen in Amsterdam voorkwam als er Straten, Grachten, enz. waren.*

In 1808 kregen alle percelen er een nummer bij, vanwege de vernieuwing van de al bestaande belasting op de waarde van de huizen, de ‘verponding’. Elk perceel had nu een groot en een klein nummer. Die nummers werden door elkaar gebruikt met als gevolg totale verwarring.

In 1852 kwam er een nieuw systeem: *De Buurten worden genoemd naar de enkele en dubbele letters van het alphabeth, de Afdeelingen naar de letters der Buurt, met bijvoeging van Nummers, de Perceelen worden voorzien van de letter der Buurt en een volgnummer, bij iedere Buurt met No. 1 te beginnen.*

De nummering per buurt gaf grote problemen. De Prinsengracht bijvoorbeeld doorkruiste achttien buurten, waardoor nummer 514 wel zesmaal voorkwam. In 1875 kwam er weer een nieuw nummersysteem *op zoodanige wijze, dat elke straat of gracht op afzonderlijke wijze worde genummerd*, aan de rechterzijde even en aan de linkerzijde oneven. Voorgevels bleken niet altijd de voorkant van een woning te zijn. Daarom werd voortaan genummerd aan de straat waar de toegangsdeur lag.

Ruim anderhalve eeuw later ondervinden we bij het Doodsoorzakenproject nog de gevolgen van al dat omnummeren. Als voorbeeld het Werkhuis. Tot 1875 heeft het pand het nummer 272. Afhankelijk van waar op enig moment de ingang was is het adres Kerkstraat, Prinsengracht, Joden Kerkstraat of Muidergracht. Na 1875 is het nummer 14 (Muidergracht).

Meer lezen

Ieder huis een eigen nummer <https://onsamsterdam.nl/nummer-6-juni-2010?start=4>

Omnummerregister <https://www.amsterdam.nl/stadsarchief/nieuws/omnummering/>